

ВІДГУК
офіційного опонента
кандидата філологічних наук Швець Наталії Віталіївни
про дисертацію Позніхіренко Юлії Іванівни
“МОТИВАЦІЙНА БАЗА ЕРГОНІМІВ
ЯК ЗНАКІВ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ
УКРАЇНИ Й АНГЛОМОВНИХ КРАЇН
(на матеріалі назв закладів харчування)”,
поданої на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук зі спеціальності
10.02.17 – порівняльно-історичне і типологічне мовознавство. –
Київ, 2018. – 214 с.

У сучасній лінгвістиці вивчення пропріальної лексики продовжує перебувати у колі інтересів науковців, про що свідчать різноаспектні напрацювання світових та вітчизняних дослідників (Є.М. Беліцької, Д.Г. Бучка, М.О. Демчук, І.Ф. Заваринської, Ю.О. Карпенка, Н.В. Подольської, П.П. Чучки, J. Praniskas, V. Putanec, P. Šimunović, W. Taszycki, A. Turasiewicz та ін.).

Проте обраний Ю.І. Позніхіренко підхід вирізняється **новизною**, оскільки, по-перше, у цій розвідці вивченню підлягають ергоніми всього соціокультурного простору України та англомовних країн, що дозволило визначити ономастичні традиції різних лінгвокультур, по-друге, досліджено три рівні мотиваційної бази назв закладів харчування, що сприяло формуванню цілісного уявлення про цей пласт ономастикону.

Ще одною вказівкою на **актуальність** є звернення до вивчення найменувань закладів харчування, які, у зв'язку з їх розповсюдженням, відзначаються значним розмаїттям і потребують певного впорядкування, зокрема і з точки зору мотиваційного потенціалу.

У **вступі** лаконічно визначено мету, об'єкт та предмет дослідження, вірно окреслено коло завдань та традиційно охарактеризовано джерельну базу і фактичний матеріал. Обсяг опрацьованого фактичного матеріалу (3700 назв закладів харчування), доречно використання сучасних і традиційних методів (методи аналізу і синтезу, асоціативного експерименту, структурний, семантико-мотиваційний, когнітивно-семіотичний метод та метод ономастичної картографії) забезпечили достовірність отриманих у дисертаційній роботі результатів і висновків.

У **першому розділі** традиційно представлено теоретичні підвалини дослідження. Авторка детально описує становлення ономастики як науки (с. 26–30), поступово виводить дефініцію поняття “ергонім” (с. 30–34) та аналізує напрями вивчення ергонімів (с. 34–38). Наступний етап – визначення функцій зазначених найменувань (с. 38–46) та типів і принципів їх номінації (с. 46–64).

Другий розділ присвячено опису власної методики аналізу назв мереж харчування. Після ретельного розгляду методологічних підходів до визначення національно-маркованих загальних і власних назв (с. 68–73) та обґрунтування важливості соціокультурного підходу до формування мотиваційної бази ономастичних назв (с. 73–76), розглянуто методичні процедури для виявлення знакової мотивованості ономастичних назв (с. 76–81), на базі чого запропоновано комплексну методику дослідження назв закладів харчування як знаків соціокультурного простору України й англомовних країн (с. 81–84).

Детальністю лінгвістичного аналізу відрізняються практичні розділи дисертації. У **третьому розділі** визначено типи мотиваційних ознак, що стали основою найменувань закладів харчування. Заслугове на схвалення розгляд трьох рівнів мотивації ергонімів – *зовнішнього* (що включає 8 мотиваційних ознак, з яких номінатором було обрано найбільш актуальну для конкретної назви на тлі згасання інших 7-х ознак), *внутрішнього* (назви, мотивовані іншими онімами) та *когнітивного* (використання знаків інших концептосфер).

Четвертий розділ презентує результати проведення асоціативного експерименту та ергонімійну карту назв закладів харчування України, яка демонструє процентне співвідношення назв закладів харчування українською та іншими мовами у кожній області.

На позитивну оцінку заслугове запропонована на с. 116–117 низка рекомендацій щодо вибору назв для закладів харчування, укладена на основі аналізу різних типів мотивації ергонімів.

Імпонують і наявні у роботі схеми (с. 94, 121, 122, 128, 129), що демонструють кількісні показники та унаочнюють спільні і відмінні риси мотивації ергонімів України та англомовних країн.

Утім дисертація не позбавлена певних недоліків, суть яких викладаємо далі.

1) У роботі дисертантка неодноразово використовує поняття “неймінг” (с. 4, 91, 92, 93, 116 та ін.), проте його визначення не подає. Хотілося б дізнатися, чи є поняття “номінація” та “неймінг” тотожними у представленому до захисту дослідженні, а також уточнити співвідношення дотичних до них термінів “неймер” та “номінатор”.

2) У другому розділі дисертації зазначено, що “елементи кількісних підрахунків використано для обчислення назв та частоти функціонування однокомпонентних, дво- та багатоконпонентних назв закладів харчування у соціокультурному просторі України й англomовних країн” (с. 83), проте у тексті роботи конкретної інформації про частоту функціонування таких назв не виявлено. Хотілося б почути коментар авторки з цього приводу.

3) У підрозділі 2.4, де описано етапи і методи дослідження, вказано, що “на другому етапі було проведено *асоціативний експеримент* для виявлення номінативних інтенцій суб’єкта ергонімійної номінації”, а *семантико-мотиваційний* метод, застосований на третьому етапі, “сприяв виявленню і систематизації різних мотиваційних ознак назв закладів харчування”. Проте у роботі спочатку скласифіковано мотиваційні ознаки (3 розділ), а потім подано результати асоціативного експерименту (4 розділ). У зв’язку з цим, просимо детальніше пояснити мету проведеного асоціативного експерименту та вказати, на якому саме етапі його було здійснено.

4) На с. 125–126 дисертації (с. 16 автореферату), де Юлія Іванівна аналізує ергоніми, мотивовані іншими онімами, серед онімів, що стали базою для найменування закладів харчування, зазначено фітоніми, зооніми та колороніми. Уточніть, будь ласка, на підставі якої класифікації ці найменування віднесено до класу власних назв? Адже, традиційно їх кваліфікують як загальні назви (Н.В. Подольська, О.В. Суперанська, М.М. Торчинський). Зазначені науковці визнають, що онімами є зооніми, які позначають клички тварин, та фітоніми, які є власними назвами рослин (як-от *Чехівська липа*) або сортовими назвами. Утім серед розглянутого матеріалу такі назви відсутні.

Висловлені зауваження загалом не знижують наукової цінності результатів, представлених у дисертації. Дослідження є завершеним, цілісним, обґрунтованим та самостійним. Автореферат відповідає тексту роботи, а опубліковані за темою праці висвітлюють основні положення дослідження.

На підставі ознайомлення з текстом дисертації, авторефератом та публікаціями за темою можна стверджувати, що дослідження Позніхіренко Юлії Іванівни “Мотиваційна база ергонімів як знаків соціокультурного простору України й англomовних країн (на матеріалі назв закладів харчування)” відповідає усім вимогам “Порядку присудження наукових ступенів”, затвердженому постановою КМУ №567 від 24.07.2013 зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМУ №656 від 19.08.2015 та №1159 від 30.12.2015, а його авторка заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.02.17 – порівняльно-історичне і типологічне мовознавство.

Офіційний опонент:

кандидат філологічних наук,
старший викладач кафедри іноземної філології,
перекладу та методики навчання
ДВНЗ “Переяслав-Хмельницький
державний педагогічний університет
імені Григорія Сковороди”

ПІДПИС Н.В. Швець
Засвідчую
Нач. ВІ Швець / А.М. Демасенко